

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Quoniam apud doctissimos et prestantissimos viros quae verae naturae et historiae tradiderunt de mundi fabrica: ac prima hominum generatione: duplex opinio fertur: a prisca enim illis temporibus sumpto initio: scribemus brevissime quantum in tam remotis (propter antiquitatem) rebus licebit. Quidam mundum ingenuum: et incorruptibilem: et genus humanum ab eterno extitisse neque habuisse ortum principium sensere. Quidam genitum corruptibilemque arbitrati: et homines dixerunt generationis initium tempore esse sortitos. Et greci viri clarissimi qui historias collegerunt: affirmaverunt. Quae ante initium omnium caeli et terrae cunctis simul confusis formam fuisset: postea disseparatis: diuisisque molibus cepisse mundum hunc ordinem quem videmus. Aerem hunc motu continuo et igneam partem cuius superiora loca propter leuitatem autem appetiuisse: Quae ex causa solem ac stellarum multitudine voluntate totius circumferri: Partem autem turbidam atque terrestrem unacum humidis ad infima loca ob gravitates descendisse que

cum mixta essent. ex humidis quidem mare effectum. Ex durioribus vero terram lutosam euasisse: et omnino mollem. haec primum cum solis ardore densior euasisset: in quibus putredines tenui coeunte pellicula sint excitatae. Erupisse tandem ab illa colluvie varias animantium formas quorum ea quo maiorem calorem sortita sunt in superiore regionem volatilia abierunt: sicciora et grauiora: serpentina ac terrestria euaserunt animalia. Naturam aquosam nacta in sui generis elementum delata sunt. Terra deinceps tum solis ardore tum ventis arefacta: mixturae sexu perfectiora generant. Hoc Euripides Tragicus Anaxagore physici discipulus ita se habuisse testatur. Eodem modo homines a principio genitos dicunt. In agris pastum querentes. siluestri et incondita vita vixisse quibus herbe et arborum fructus vltro victum praeberunt. In huius denique enarratione cum per multos elaborasse Latinos grecosque videmus: praeterea Chaldaeos et Hebraeos veteres nouosque. Relictis igitur antiquis erroribus Archana Moyses volumina de mundi fabrica: et celebratis illis operibus sex dierum plurastrabimus. Quibus totius naturae secreta continentur. Nam Moyses propheta ac historicorum pater deo plenus: ac caelesti dictante spiritu totius magistro veritatis: excepit haec omnia. Quem cum nostrorum: tum suorum: tum gentium denique testimonia prorsus humane sapientiae: doctrinarumque omnium et litterarum consultiatissimum prodiderunt. Apud Hebraeos Salomonis liber: cui sapientia titulus: in quo vir naturae rerum interpretis se illiusmodi disciplinam de Moysae legis penetralibus accepisse fateatur. Sunt apud nostros Lucas et Philon auctores grauissimi: illum in vniuersa Egyptiorum doctrina fuisse eruditissimum. Sed et Hermippus attestat Pythagoram de Moysae lege plurima in sua philosophia transtulisse. Notum illud Numenij philosophi: non aliud esse platonem quam Atticum Moysen. In primordio denique sui operis de natura: de totius officio mundi velut agri cuiuspiam thesauri: omnis vere philosophiae defossi sunt. Factumque in primis hoc in hac parte: vbi de rerum omnium emanatione a deo de gradu: de numero: de ordine partium mundanarum altissime philosophat. Propterea fuit decretum veterum Hebraeorum. Cuius etiam meminit Hieronymus: ne hanc mundi creationem quisque nisi matura iam aetate attingeret. Quae autem super hoc libro viri sanctissimi Ambrosius et Augustinus. Strabo. item et Beda et Remigius. Et ex iunioribus Egidius et Albertus. Quae item apud grecos Philon. Origenes. Basilii. theodorici. Appollinarius. Didymus. Senadius. Crisostomus etc. scripserunt: intacta penitus a nobis relinquentur. De his item quae vel Jonethes vel Anhelos vel Symeon antiquis Chaldaice tradiderunt: vel ex Hebraeis aut veteres Eleazarus. Aba Iohannes. Meonius. Isaac. Joseph: aut iuniores Heronides. Sadias. Abraam etc. scripserunt: nullam nos in praesentia mentionem habebimus. Afferemusque pro modo epitomatim. Ex Moysae seriem sex dierum: de diuina mundi fabrica: de qua in archaica sanctae religionis litteris traditur.

Exorsus igitur deus fabricam mundi illum primum et maximum filium praefecit operi immenso. Eoque simul et consiliatore usus est et artificer: in excogitandis: ornandis: faciendisque rebus: quoniam is prudentia et ratione: et potestate perfectus est. Nec querendum ex quibus ista tam magna: tam mirifica opera deus fecerit. Quia enim fecit ex nihilo. Quanto igitur rectius est omissis insensibilibus et vanis: oculos eo tendere vbi sedes: vbi habitatio est dei veri: qui terram stabili firmitate suspendit: qui caelum distinxit astris fulgentibus: qui sole rebus humanis clarissimum ac singulare lumen in argumentum suae ac vniuersae maiestatis accedit. Terris autem maria circumfudit: flumina sempiterno lapsu fluere praecipit: iussit et extendi campos: subsidere valles: fronde tegi silvas: lapidosos surgere montes: quae vtique omnia non Iupiter fecit: sed ille opifex rex mundi melioris origo: qui vocatur deus: cuius principium quoniam non potest comprehendere nec quaeri debet. Satis est homini ad perfectam prudentiam: si deum esse intelligat: ut suscipiat et honorificet communem parentem generis humani: et rerum mirabilium fabricatorem. Tres mundos figurat antiquitas: supremum omnium ultra mundanum: quem theologi angelicum: philosophi autem intellectualem vocant. Proximum huic caelestem: postremum omnium sublunarem: hunc quem incolimus: hic tenebrarum mundus: ille autem lucis: caelum ex luce et tenebris temperat. Est et praeter tres quartus alius mundus: in quo dea omnia inveniuntur quae sunt in reliquis: hic ipse est homo. Tritum in scholis verbum est esse hominem minorem mundum: in quo mixtum ex elementis corpus: et caelestis spiritus: et plantarum anima vegetalis: et brutorum sensus: et ratio et angelica mens: et dei similitudo conspicitur. De his quatuor mundis Moyses sufficienter disseruit: ut deus opifex disposuit: ut vere scriptura haec Moyses imago mundi expressa sit: quemadmodum legimus etiam ei praecipit in monte: vbi haec didicit: ut omnia faceret secundum exemplar quod in monte viderat. Quid tandem mosaica littera de celebratis operibus sex dierum edocet: cursum absoluemus.